11. Гуревич В.В. English Stylistics. Стилистика английского языка. Москва, 2008. С. 72.
12. Еремина В.И. Метафорический эпитет. *Известия Академии наук СССР. Серия литературы и языка.* 1967. Т. 26. Вып. 2. С. 144–152.
13. Жирмунский В.М. К вопросу об эпитете. Памяти П.Н. Сакулина. Москва, 1931. С. 54.
14. Жирмунский В.М. Теория литературы. Поэтика. Стилистика. Ленинград, 1977. 423 с.
15. Кухаренко В.А. Интерпретация текста. Москва,1988. С. 46.
16. Літературознавчий словник-довідник / за ред. Р.Т. Гром'яка, Ю.І. Коваліва, В.І. Теремка. Київ, 2007. 751 с.
17. Мацько Л.І., Сидоренко О.М., Мацько О.М. Стилістика української мови : підручник / за ред. Л.І. Мацько. Київ, 2003. 462 с.
18. Онопрієнко Т.М. Епітет у системі тропів сучасної англійської мови (Семантика. Структура. Прагматика): : автореф. дис. … канд. філол. наук : 10.02.04. Харків, 2002. 21с.
19. Пелевина Н.Ф. Стилистический анализ художественного текста. Москва, 1980. 272 с.
20. Томашевский Б.В. Теория литературы. Поэтика. Москва, 2003. 232 с.
21. Тимофеев Л.И., Венгров М.П. Краткий словарь литературоведческих терминов. Москва, 1963. 376 с.
22. Федоров А.В. Проблемы художественной речи. Лексикология и лексикография. Москва, 1981. 312 с.
23. Golding W. Inheritors. New York : Harvest Books, 1988. 145 pg.
24. Hawkins P. The girl on the train. London : Doubleday, 2015. 319 pg.
25. Jerome K. Jerome. Three Men in a Boat (To Say Nothing of the Dog). London, 1889. 186 pg.
26. Transformations of lexical units in the process of translation. URL: http://waucondastore.com/transformations-lexical-units-process-translation/ (дата звернення: 05.12.2021).
27. Stylistic Devices, Study Stylistic Devices Online URL: http://estylistics.blogspot.com/2012/05/epithet-as-stylistic-device.html (дата звернення: 05.12.2021).
28. Епітети у творах Василя Симоненка. Бродобро URL: https://litra.bobrodobro.ru/2032 (дата звернення: 05.12.2021).

УДК 811.111:81'1 + 821 111 (73)
DOI https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2021.20.2.6

СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕЙЗАЖНИХ ОПИСІВ У РОМАНІ Т. МАЙН РІДА «THE HEADLESS HORSEMAN»

STYLISTIC PECULIARITIES OF LANDSCAPE DESCRIPTIONS IN T. MAYNE REID'S NOVEL "THE HEADLESS HORSEMAN"

Лук'янченко І.О.,
orcid.org/0000-0003-4762-0736
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри германської філології та методики викладання іноземних мов
Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського»

Герделеску М.О.,
студентка II курсу факультету іноземних мов
Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського»

Стаття присвячена висвітленню стилістичних особливостей описів природи в контексті вивчення ідіостилю Т. Майн Ріда, автора багатьох романів пригодницького жанру. Метою дослідження є вивчення експресивно-стилістичної специфіки пейзажних описів у його романі «The Headless Horseman». Цей роман належить до любовно-авантюрних пригодницьких романів письменника, є одним із його найвідоміших творів 1865–1866 рр., коли його ідіостиль можна вважати повністю сформованим. Описи природи Т. Майн Ріда мають великий пізнавальний та емоційно-естетичний потенціал, який реалізується через палітру різноманітних стилістичних засобів. Багатство арсеналу стилістичних прийомів, до яких вдається письменник у пейзажних замальовках, дає змогу йому створити в уяві читача яскраві образи ландшафтів і дикої природи Техасу. До стилістичних констант ідіостилю Майн Ріда належать на фонетичному рівні – ономатопея; на лексичному – епітет, метафора, метафоричний перифраз, образне порівняння, гіпербола й алюзія; на синтаксичному – інверсія, ретардація, відокремлення, перерахування,

паралельні конструкції, стилістичний повтор. Атрибутами мовно-художнього мислення письменника є розгорнута метафора та розгорнуте порівняння, акцентуація кольору за допомогою епітетів-колоративів, оригінальні та несподівані порівняльні епітети. Багата палітра оригінальних стилістичних прийомів різних рівнів репрезентована в гетерогенних стилістичних конвергенціях змішаного типу, що є домінуючим типом стилістичної конвергенції в пейзажних описах літератора. В описах природи Майн Ріда відображається як індивідуальність його мовно-художнього мислення, так і тенденції, що панують у літературній течії романтизму/неоромантизму, – деталізація, повага до природи й різноманітність образних засобів, які в процесі мовної реалізації розкривають індивідуально-авторський світогляд. У пейзажних замальовках письменника відображено його життєвий досвід та особливості світогляду, а також специфіка пригодницького жанру, що робить їх і реалістичними, і романтичними.

Ключові слова: ідіостиль, стилістичні прийоми, природа, пейзажні описи, індивідуально-авторський світогляд.

The article focuses on stylistic means in landscape descriptions within the individual style of T. Mayne Reid as a representative of adventure genre in literature. The aim of the research is to study the expressive-stylistic specificity of landscape descriptions in his novel “The Headless Horseman”. This novel is one of the writer’s love-adventure novels and is one of his most famous works written in 1865–1866 when his individual style can be considered fully formed. T. Mayne Reid’s nature descriptions have a great cognitive and emotional-aesthetic potential which is realized through the variety of stylistic devices. The rich inventory of stylistic devices that Maine Reed uses in his nature descriptions allows him to create in the reader’s imagination vivid images of Texas landscapes and wildlife. The constants of Maine Reed’s individual style, realized in his nature descriptions, include onomatopoeia on the phonetic level; epithet, metaphor, metaphorical periphrasis, simile, hyperbole and allusion on the lexical level; inversion, suspense, detachment, enumeration, parallel constructions, stylistic repetition on the syntactical level. The preferences of Maine Reed’s individual style are extended metaphor and extended simile, accentuation on colour through colour epithets, original and unexpected comparative epithets. A rich palette of original stylistic devices of different levels is represented in heterogeneous stylistic convergences of mixed type, which is the dominant type of stylistic convergence in the writer’s verbal landscapes. The study makes it possible to state that Mayne Reid’s nature descriptions partially conform to the traditions of the romantic/neoromantic literature in creating verbal landscapes – they are detailed, the respect for nature and the variety of figurative means, which in the process of language implementation reveal the individual-author’s outlook, are observed. At the same time, his life experience and peculiarities of worldview as well as specificity of adventure genre reflected in the author’s landscapes make them both realistic and romantic.

Key words: individual style, stylistic devices, nature, landscape descriptions, author’s individual worldview.

Постановка проблеми. У контексті антропоцентричного напряму сучасних лінгвістичних досліджень значно активізувалася увага науковців до вивчення специфіки відображення індивідуально-авторської мовної особистості письменника в його творчому доробку – художньому тексті, специфіки його ідіостилю. У межах згаданої проблематики вчені звертаються до аналізу пейзажних описів (далі – ПО), які вважають «фрагментом мовної картини світу» [1, с. 166] літератора, що є маркером його мовно-художньої системи, оскільки в них «відображаються й переплітаються явища лінгвістичного, екстралінгвістичного та стилістичного характеру» [1, с. 166].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Увагу дослідників привертають ПО як репрезентація авторського бачення природи в аспекті вивчення ідіостилю письменника (Г. Авксентьєва, С. Зеленцова, Л. Карпінська), індивідуальний стиль та образність авторської мови письменника через оцінку провідної текстової одиниці – пейзажу (В. Рябова), лінгвостилістичні особливості ПО в прозових творах англійськомовних авторів 19–21 ст. (О. Вітрук, Т. Гостєва), мовностилістичний аналіз описів природи як фрагменту етнолінгвістичної картини світу (Н. Майборода) тощо. Незважаючи на змістовні спостереження стосовно стилістичних особливостей ПО у творчості британських романістів 19 ст. (Т. Гостєва, Р. Луценко), що розширюють наше уявлення про специфіку ідіостилів відомих письменників цього періоду, поза увагою дослідників залишилося вивчення індивідуальних особливостей мовно-художнього мислення Томаса Майн Ріда, відомого британського письменника, автора багатьох романів пригодницького жанру. Важливу роль у розкритті авторського задуму в його пригодницьких романах відіграють реалістично-пізнавальні та романтично-поетичні описи природи. Утім вивчення мовотворчості письменника, зокрема стилістичних особливостей його ПО, є епізодичним (І. Лук’янченко й А. Полнікова, М. Герделеску).

Постановка завдання. У зв’язку з цим мета наукової розвідки полягала в дослідженні експресивно-стилістичної специфіки пейзажних описів у романі Т. Майн Ріда «The Headless Horseman». Цей роман належить до любовно-авантюрних пригодницьких романів письменника, є одним із його найвідоміших і найкращих творів 1865–1866 рр., періоду, коли його індивідуальний стиль можна вважати повністю сформованим.

Виклад основного матеріалу. У дослідженні слідом за Т. Гостєвою розуміємо ПО як «стилістично маркований компонент тексту, який бере участь в інтеграції тексту, здійснює вплив на читача й виконує в художньому творі різні функції залежно від ідіостилю автора, ідейного задуму твору й літературного напряму» [2, с. 7]. До змістового наповнення поняття включаємо опис світу

природи, як-от: ландшафтів і краєвидів, природних явищ, флори та фауни.

ПО в Майн Ріда різноманітні. Це й реалістично-пізнавальні деталізовані описи живої та неживої природи Техасу, і поетичні, сповнені захопленням письменника дикою природою, яку він репрезентує як ідеальну. Вони можуть бути просто інформуванням читача щодо особливостей місцевості, часу доби або мати емоційно-експресивну забарвленість, реалізовану через стилістичні засоби.

Змальовуючи природу, Майн Рід значну увагу приділяє звуковим образам. Це звуки стихії та звуки поточної води, звуки прерії та джунглів Техасу – дикої природи, що живе своїм життям, яке людина порушує своїм втручанням. Для створення в уяві читача звукового образу письменник часто вдається до ономатопеї, напр.: дзижчання бджіл *"Huge bees <…> **buzz** amid the blossoming bushes"* [3, гл. 5]; звук пострілу, що руйнує картину звуків нічного життя дикої природи *"<…> the **"spang"** that denotes the discharge of a rifle"* [3, гл. 36], що потім продовжується сповнене звуками та голосами тварин *"The tiger cat **miaulling** in the midst of the chapparal, the coyoté **howling** along its skirts"* [3, гл. 36].

У ПО письменник часто вдається до епітетів, завдяки яким надає характеристику об'єкту чи явищу, реалізуючи своє суб'єктивне бачення. Напр., він так змальовує річку, на березі якої знаходилася асієнда Каса-дель-Корво та на яку виходив сад маєтку *"the edge of the **pellucid** river, that rolled **dreamily** by"* [3, гл. 30], за допомогою епітетів настроюючи читача на романтичний лад. Серед розмаїття епітетів, що використовує Майн Рід, відзначимо як найбільш частотні: епітет *"crystal"*, який письменник застосовує, змальовуючи водні об'єкти *(напр.: "The streams <…> are of **crystal** purity", "the **crystal** waters of the Leona")*; епітет *"silvery"*, який є частотним в описах нічної природи *(напр.: "the **silvery** light of the moon")*; епітети *"gigantic", "colossal", "huge"*, до яких письменник звертається, описуючи дерева, що є важливими елементами подій *(напр.: "under the shade of a **gigantic** pecân tree", "a **colossal** tree was near, a live oak", "a **huge** tree overshadowed it")*; епітет *"feathery"*, який письменник застосовує в описі дерев *(напр.: "the **feathery** fronds of the acacias", "**feathery** frondage of the mezquit")*; епітет *"shadowy"* є авторською преференцією в описах дерев і в описах грифів *(напр.: "broad **shadowy** wings")*; епітет *"sombre"* як елемент авторських описів, за допомогою якого Майн Рід викликає певне емоційне ставлення *(напр.: "under the **sombre** shadow of a gigantic cotton-tree").* У ПО письменника переважать поодинокі епітети (за класифікацією В. Кухаренко [4]), подекуди фіксуємо парні.

Серед преференцій Майн Ріда епітети зі значною емотивно-експресивною зарядженістю *"the magnificent moon", "the treacherous moon"*, що типові для письменників романтизму, у якому луна є майже обов'язковим елементом нічної зустрічі закоханих, а її світло може розкрити тайну їхньої зустрічі. Так, і в письменника, який, описуючи зустріч закоханих, Луїзи Пойндекстер і Моріса-мустангера, значну увагу приділяє опису природи, що виконує психологічну та семіотичну функції. Утім переважно епітети письменника оригінальні, як-от порівняльні епітети: *"huge wax-like blossoms"*, *"long scissors-like tail"*, *"clawlike thorns of the agave"*.

Характерною особливістю ідіостилю Майн Ріда є багата палітра епітетів-колоративів. Візуальні образи природи, мінливої та багатобарвної, у письменника вражають і захоплюють своїми кольорами та світловими ефектами, а ефективним засобом творення таких ПО є такі епітети. Частотними є описи ранку й сутінків, для увиразнення яких він звертається до епітетів-колоративів. Так, напр., чарівною здається картина техаських сутінків, яку увиразнює несподіване кольоропозначення *"purple"*: *"The **purple shadows** of a Texan twilight were descending upon the earth <…>"* [3, гл. 50]. У главах 80 і 81 письменник так описує ранок, а в главі 31 – нічний час, за допомогою епітетів створюючи в читача певний настрій: *"the **blue mist** of the morning", "in the **hazy light** of the morning"* [3, гл. 80], *"in the **dim light** of the morning"* [3, гл. 81], *"<…> under the steel-grey light of the stars"* [3, гл. 31]. Поетичний опис вечора, коли сідає сонце, який увиразнюють епітети-колоративи, письменник надає в главі 12: *"<…> when the sun begins to cast **rose-coloured rays** upon the snow-clad summits of Orizava, Popocatepec, Toluca, and the "Twin Sister"* [3, гл. 12].

Особливу увагу Майн Рід приділяє опису неба, а епітети-колоративи, до яких він звертається, несподівані та яскраві, напр.: *"a sky, half sapphire, half turquoise"*, *"the clear sapphire sky"*. Письменник зображує небо в різні часи доби *("the noonday sun is shedding his beams from **a sky of cerulean brightness**", "the full round moon rolls clear across **a canopy of sapphire**")*, за допомогою змін у кольорах неба розказує читачу про наближення бурі *("the sky – late of **cerulean hue** – was now of a **leaden grey**")*. Епітет *"sapphire"* в описах

неба є елементом ідіостилю Майн Ріда. Авторське бачення кольору неба конкретизується через його зіставлення з кольором дорогоцінного каміння – сапфіру, у якому цей колір представлений мовби сконцентровано. Зазначимо, що використання кольоропозначень – відтінків дорогоцінного каміння – додає описам забарвлення піднесеності, урочистості.

Майн Рід не просто в подробицях описує прерії Техасу, у яких розгортається сюжет роману, він оспівує Природу, він захоплений просторами та красою прерії. Так, намагаючись передати читачу те, що бачив сам, письменник за допомогою епітетів-колоративів увиразнює свій образ, створює просторову перспективу сплітаючи метафори й епітети в єдиний образ: *"<…> where sky and savannah mingle* ***the soft blue of the sapphire with the vivid green of the emerald****"* [3, гл. 94], *"the sky stretched down to the prairie –* ***the blue meeting the green in a straight unbroken line****"* [3, гл. 82]. Блакитна гама перетікає в зелену, поєднуючи небо і землю в гармонії, змальовуючи в уяві читача відчуття простору.

Для ідіостилю Майн Ріда типовою рисою є висока метафоричність створених ним описів природи. За допомогою оригінальних метафор письменник створює звукові образи (*напр.: "the silent solitudes of the chapparal")*, візуальні *(напр.: "the sky, and at the moon sailing supremely over it")*, температурні *(напр.: "sun, that now in mid-heaven glared down through their gossamer foliage with the fervour of fire itself")*. Часто він удається до змалювання за допомогою метафор світлових ефектів, що можна спостерігати при зміні часу доби, а також в описі просторової перспективи. Напр., Майн Рід так метафорично змальовує час, коли ніч поступається ранку *"<…> that was near morning, when the light of the moon was beginning to mingle with that of the day"* [3, гл. 56], чи початок ранку, акцентуючи переливі світла й кольорів: *"The first rays from a rosy aurora, saluting the flag of Fort Inge, fell with a more subdued light upon an assemblage of objects"* [3, гл. 12], чи просторову перспективу: *"<…> through the dimness of the light, where the moon became misty in the far distance"* [3, гл. 36].

Структурно метафори в ПО письменника як прості, так і розгорнуті (за класифікаціями І. Арнольд [5] та І. Гальперіна [6]). Прості метафори в описах природи надають інформацію про об'єкт, його характеристики *("commenced disgorging into the glade, with the impetus of an avalanche")*, створюють настрій, атмосферу *("in the joy of the daylight").* Утім письменник тяжіє до складних образів, що реалізується у використанні розгорнутих метафор, які сприяють більшому розкриттю образу, посилюють його вмотивованість, надають образу емоційної забарвленості. Напр., Майн Рід так змальовує нічний час, створюючи єдину картину з декількох взаємопов'язаних простих метафор, кожна з яких доповнює візуальний образ: *"Midnight has arrived, with a moon that assimilates it to morning. Her light illumines the earth; here and there penetrating through the shadowy trees, and flinging broad silvery lists between them"* [3, гл. 44]. Романтичний настрій він створює за допомогою поетичного ПО, до якого вводить метафору: *" <…> not under the tell-tale light of the sun, but in the lone hour of midnight, when but the stars could have been witnesses of their social dereliction"* [3, гл. 31].

Авторські метафори органічно пов'язані з художнім баченням світу Майн Ріда, відображають його мовну картину світу. Знаходячись під впливом течії романтизму в літературі, у ПО письменник ідеалізує дику природу, оспівує в природі гармонію, захоплюється нею. На мовному рівні це реалізується в тому числі через використання метафори-персоніфікації. Напр., у главі 13 він створює живий фон дії, зображує природу в її повній красі – танець промінів сонця на поверхні води: *"Just as the sunbeams began to dance upon the crystal waters of the Leona <…>"* [3, гл. 13]. Вплив романтизму також проявляється в тяжінні Майн Ріда до використання гіперболічної метафори та гіперболи. Так, напр., за допомогою ПО, що представлений гіперболічною метафорою, він додає експресивності й емоціонального напруження епізоду зустрічі закоханих – Луїзи та Моріса, коли вся природа ніби то завмирає: *"The grasshopper amid the green herbage, the cicada on the tree-leaf, the mock-bird on the top of the tall cotton-wood, and the nightjar soaring still higher in the moonlit air, apparently actuated by a simultaneous instinct, ceased to give utterance to their peculiar cries: as though one and all, by their silence, designed to do honour to the sacred ceremony transpiring in their presence!"* [3, гл. 32].

Образність ПО Майн Ріда також забезпечують метафоричні перифрази. Так, напр., диких тварин письменник називає *"the true children of Nature"*, мешканців прерії, що створюють звукову картину її нічного життя, – *"the prairie minstrels"*, койотів – *"the terrified survivors"*, луну – *"the night patroller of the prairie"*.

Ще одним проявом образності, авторського світобачення та стилістичним засобом, до якого звертається Майн Рід в описах, є обра-

зне порівняння. В описах природи письменник використовує образні порівняння переважно для створення візуальних образів – для змалювання деяких особливостей зовнішності тварин, їхнього руху, поведінки, характеру, характерних рис рослин, особливостей ландшафту, що привертають увагу, чи наводячи характеристики природних явищ. Так, напр., порівняння згорілого під час пожежі в прерії листя з кужелю, що без сліду зникає під полум'ям: *"Their light pinnate foliage has disappeared like flax before the flame"* [3, гл. 1]. Утім також Майн Рід звертається до цього стилістичного прийому для створення інших образів, як-от температурних чи звукових. Напр., у главі 36 це звуковий образ – порівняння звуків нічної природи, голосів мешканців прерії з оркестром: *"**As to the authoritative wave of the conductor's baton the orchestra yields instant obedience**, so did the prairie minstrels simultaneously take their cue from that abrupt detonation <...>"* [3, гл. 36].

Як рису ідіостилю Майн Ріда відзначимо, що образами-еталонами для порівнянь слугують різноманітні предмети та явища, часто несподівані. Напр., змальовуючи рослину, що росте в цій місцевості, він порівнює її суцвіття над кущами з флагом над фортом *"the Fouquiera splendens overtops the surrounding shrubbery with its spike of resplendent flowers, **like a red flag hanging unfolded along its staff**"* [3, гл. 5]. Утім превалюють звичні явища, що дає змогу письменнику поєднати в уяві читачів представників і явища природи, незвичайні для читацької аудиторії, на яку спрямована книга, з чимось їм близьким. Це робить образи письменника не тільки яскравими, а й тими, що легко уявити. Часто Майн Рід звертається до порівняння місця дії, як-от прерії, зі сценою. Як ще один частотний образ фіксуємо порівняння листя дерев з вуаллю.

Для ідіостилю Майн Ріда характерно використовувати образні порівняння, що виражені як експліцитно, так й імпліцитно, напр.:*"The alley **might have been likened to a strait in the sea**: its smooth turfed surface contrasting with the darker foliage of the bordering thickets; **as water with dry land**"* [3, гл. 36]. Цей образ є складним, а для його реалізації письменник звертається до розгорнутого порівняння, порівнюючи просіку в джунглях з морською протокою. Перше імпліцитне порівняння він розкриває за допомогою детального опису цієї просіки, а цей опис деталізує за допомогою ще одного «морського» порівняння, ускладнюючи створений візуальний образ. Зазначимо, що для письменника є типовим створення саме таких складних детальних образів, а розгорнуті порівняння є частотнішими, ніж прості.

Серед мовних засобів, які Майн Рід використовує для створення своїх описів природи, також виокремлюємо алюзію. Згідно з панівними літературними тенденціями, переважно це алюзії на міфологію стародавніх Греції та Рима. Зокрема, у главі 1, змальовуючи вкриту попелом після пожежі прерію, письменник уводить алюзію до складу образного порівняння *"black as Erebus"* [3, гл. 1], де *"Erebus"* – це темрява, через яку душі померлих потрапляють до Аїду.

Синтаксичні стилістичні засоби в Майн Ріда є органічним елементом його мовної практики. Зокрема, інверсія в ПО письменника, як правило, передає стрімкість дії в описуваних подіях чи акцентує увагу читача на місці або часі події. Так, у главі 4, коли буря накрила героїв, письменник використовує повну інверсію *"**Down came** a shower of black dust <...>"* [3, гл. 4], де постпозитив в ініціальній позиції надає особливу динамічність опису дій стихії. Підкреслити напруження моменту допомагає інверсія й у главі 50: *"**Clearly did** the coyotés mean mischief"* [3, гл. 50]. У главі 91 використання часткової інверсії надає похмурої урочистості опису *"**On broad shadowy wings** they keep pace with it"* [3, гл. 91]. За допомогою часткової інверсійї (обставина в ініціальній позиції перед підметом) у главі 1 *"**On the great plain of Texas, about a hundred miles southward from the old Spanish town of San Antonio de Bejar**, the noonday sun is shedding his beams <...>"* [3, гл. 1] Майн Рід акцентує увагу читача на місці події, надаючи дуже докладну інформацію. Загалом повна інверсія в досліджуваних ПО менш частотна, ніж часткова. Саме така модель інверсії як в останньому з наведених прикладів є найчастотнішою для ПО письменника, який за допомогою обставини в ініціальній позиції перед підметом розкриває час доби, представляє місце дії, природні умови, що її супроводжують.

Ще одним синтаксичним стилістичним прийомом, що є атрибутом ПО Майн Ріда, є ретардація, напр.: *"<...> the sky – late of cerulean hue – was now of a leaden grey"* [3, гл. 4], *"The Leona – at this point a mere rivulet – glides past in the rear both of fort and village <...>"* [3, гл. 9]. У статично-динамічних і динамічних описах письменник реалізує таку її функцію, як утримання уваги читача, тоді як у статичних описах ретардація відіграє роль в актуалізації інформації, її поясненні й уточненні. Переважно письменник використовує ретардацію саме в статичних ПО для представлення додат-

кової інформації, надання певного уточнення чи пояснення.

До констант ідіостилю Майн Ріда, реалізованих у ПО, також відносимо відокремлення, яке письменник використовує для надання додаткової інформації, подробиць про особливості місцевості, тварин чи рослин. Напр., у пролозі письменник у подробицях змальовує простір савани *"A treeless savannah stretches before – selvedged by the sky"* [3, пролог]. Зазвичай відокремлення в Майн Ріда виражено не одним словом, а поширеною групою слів, а пунктуаційно виділяється тире, рідше комою, напр.: *"It is grass-covered and treeless – a prairie in petto"* [3, гл. 48], *"The same personages were upon the stage – the grand tapis vert of the prairie"* [3, гл. 14]. Часто як відокремлення письменник надає образне порівняння, що посилює експресивний потенціал стилістичного засобу.

Стилістичним прийомом, за допомогою якого Майн Рід створює інформативні ПО, що насичені подробицями, є перерахування. Напр., у главі 36 письменник звертається до перерахування для змалювання звукового образу нічної природи, що живе своїм життям: *"Friends and enemies – **birds, beasts, insects, and reptiles** – disregarding his voice in the distance, reassumed the thread of their choral strain"* [3, гл. 36]. Для Майн Ріда типово використовувати перерахування з включенням паралельних конструкцій, як-от у главі 96 перерахування картин місцевості посилюється паралельними конструкціями, що допомагає письменнику створити опис погоні, яка мчить рівниною Техасу: *"Still on, **over the rolling ridges** – **across the stream-beds between** – on, **over soft turf**, and **sharp shingle** <...>"* [3, гл. 96].

Паралельні конструкції є ще одним стилістичним засобом синтаксичного рівня характерним для ПО письменника. Вони формують ритм, своєрідну мелодику авторських ПО, сприяють посиленню виразності описів природи, є засобом текстового зв'язку. Напр., у главі 1 за допомогою паралельних структур Майн Рід змальовує млявість прерії, що знищена пожежею *"There is nothing green – not a blade of grass – not a reed nor weed!"* [3, гл. 1], у главі 5 – небезпеку деяких представників тваринного світу регіону: *"Here the rattlesnake attains to larger dimensions than in any other part of North America, and shares the covert with the more dangerous moccasin. Here, too, the tarantula inflicts its venomous sting; the scorpion poisons with its bite; and the centipede, by simply crawling over the skin, causes a fever that may prove fatal!"* [3, гл. 3]. Також такі конструкції в ПО Майн Ріда слугують для об'єднання в єдине ціле перерахування елементів природи Техасу та для увиразнення створених письменником гіперболічних метафор. Зазвичай письменник удається до часткового паралелізму, повний є значно менш уживаним, як і синтаксичний зворотній паралелізм *(напр.: "Along with it came the birds, and the beasts went not away"* [3, гл. 50]*)*.

Ще однією характерною особливістю ПО Майн Ріда на синтаксичному рівні є синтаксичний повтор. Переважно це простий контактний повтор і розширений повтор (за класифікацією І. Арнольд [5]). Експресивність повторів зазвичай підсилювальна. За допомогою таких повторів Майн Рід нагнітає напруження, зокрема, у динамічних описах (напр., у главі 16 для опису диких мустангів *"it is fearful – too fearful"*), тоді як анадиплосис у статичних описах слугує для детального змалювання місцевості, створення зорового образу *(напр.: "<...> a hill – the hill itself being only the bluff that abuts upon the bottom lands of the Leona")*.

ПО в Майн Ріда переважно емоційно-експресивні, що забезпечує в тому числі й той факт, що він часто вдається до використання емоційно-забарвлених окличних речень. Такі речення відображають його захоплене ставлення до природи, її краси або створюють атмосферу емоційного напруження.

Типовим для ПО Майн Ріда є створення складних образів чи ланцюжку образів природи за допомогою стилістичної конвергенції. Розглянемо приклади.

Конвергенція стилістичних прийомів допомагає Майн Ріду змалювати в уяві читача картину прерії через сприйняття героя, прерії загадкової, таємничої, де мандрує вершник без голови. Письменник створює містичний візуальний образ, комбінуючи тропи – метафори, образні порівняння, епітети-колоративи, які підтримуються та посилюються синтаксичними стилістичними прийомами: *"The sun had stolen up above the horizon of the prairie, and was behind the rider's back, in the direct line of the course he had been pursuing. Before him, along the heaven's edge, extended a belt of bluish mist – the exhalation arising out of the chapparal – now not far distant. The trees themselves were unseen – concealed under the film floating over them, that like a veil of purple gauze, rose to a considerable height above their tops – gradually merging into the deeper azure of the sky"* [3, гл. 16]. У першому реченні Майн Рід звертається до метафори *("The sun had stolen up above the horizon of the prairie"*) і вказує на час доби.

Друге речення починається з інверсії *("Before him, along the heaven's edge, extended")*, за допомогою якої письменник починає змальовувати просторову перспективу, а ключовим елементом образу слугує розгорнута метафора, увиразнена епітетом-колоративом *("a belt of bluish mist").* У третьому реченні письменник доповнює та деталізує створений образ за допомогою розгорнутої метафори, до складу якої вводить експліцитне образне порівняння (порівнюючи туманну димку з вуаллю) та епітети-колоративи (змальовуючи кольори неба, їх переливи), тим самим посилює її прагматичний потенціал, за допомогою відокремлення акцентуючи увагу читача на деталях: *"... concealed under the film floating over them, that* ***like a veil of purple gauze****, rose to a considerable height above their tops – gradually merging into the* ***deeper azure*** *of the sky"* [3, гл. 81].

Типовими для Майн Ріда є складні образи, у яких він комбінує зорові та слухові образи. Як приклад наведемо фрагмент такого опису, у якому в межах трьох речень Майн Рід концентрує низку стилістичних прийомів, змальовуючи картину появи диких жеребців: *"The profound stillness that but a short while before pervaded the prairie, no longer reigned over it. In its stead had arisen a fracas that resembled the outpouring of some overcrowded asylum; for in the shrill neighing of the steeds might have been fancied the screams of maniacs – only ten times more vociferous. They were mingled with a thunder-like hammering of hoofs – a swishing and crashing of branches – savage snorts, accompanied by the sharp snapping of teeth – the dull "thud" of heels coming in contact with ribs and rounded hips – squealing that betokened spite or pain – all forming a combination of sounds that jarred harshly upon the ear, and caused the earth to quake, as if oscillating upon its orbit!"* [3, гл. 16]. У першому реченні письменник звертається до метафори, що надає поетичності створюваному опису *"The profound stillness <...> no longer reigned over it".* Ситуацію пояснює розгорнуте імпліцитне образне порівняння, що письменник використовує для опису звуків, які порушили тишу прерії: *"... a fracas that resembled the outpouring of some overcrowded asylum; for in the shrill neighing of the steeds might have been fancied the screams of maniacs".* Майн Рід засновує порівняння на образі божевільні, а звуки, що видають мустанги, порівнює з криками маніяків. Усе це надає особливої емотивно-експресивної зарядженості опису, нагнітає атмосферу. Ефект посилюється за рахунок гіперболи, поданої як відокремлення *("only ten times more vociferous").* У третьому реченні письменник комбінує розгорнуту метафору, ономатопеєю, порівняльний епітет та образне порівняння, акумулює їх експресивність за допомогою перерахування звуків, що створювали жеребці, посиленого паралельними конструкціями.

Висновки. Характерними особливостями мовної практики Майн Ріда, що реалізовані в описах природи, є експресивізація ПО через багатство мовних засобів, поетизація та ідеалізація природи, її олюднення, надання деталізованого опису, як правило, через перерахування елементів ландшафту, видів рослин з описом їх якостей чи елементів, тварин з описом їх зовнішніх рис і звичок. Багатство арсеналу мовних засобів, до яких удається Майн Рід для створення ПО, дає йому змогу створити в уяві читача яскраві образи дикої природи Техасу, розкрити своє бачення природи, репрезентувати в словесній формі індивідуально-авторське сприйняття світу. До констант ідіостилю Майн Ріда, що створюють експресивно-стилістичну специфіку ПО, належать на фонетичному рівні – ономатопея; на лексичному – епітет, метафора, метафоричний перифраз, образне порівняння, гіпербола й алюзія; на синтаксичному – інверсія, ретардація, відокремлення, перерахування, паралельні конструкції, стилістичний повтор. Атрибутами мовно-художнього мислення Майн Ріда є розгорнута метафора та розгорнуте порівняння, акцентуація кольору за допомогою епітетів-колоративів, серед яких частотними є *"sapphire", "cerulean", "azure", "emerald"*, *"silvery"*, оригінальні й несподівані порівняльні епітети. Багата палітра оригінальних стилістичних прийомів різних рівнів репрезентована в гетерогенних стилістичних конвергенціях змішаного типу, що є домінуючим типом стилістичної конвергенції в ПО письменника. Найбільш частотними серед стилістичних засобів, які Майн Рід поєднує в складі стилістичної конвергенції, є епітет, метафора, образне порівняння, інверсія, відокремлення, порівняльні конструкції, ономатопея. Використання стилістичної конвергенції в ПО посилює виразність та оригінальність образів природи, робить їх чарівними й захопливими. У стилістичній побудові ПО письменника відображається як індивідуальність мовно-художнього мислення Майн Ріда, так і тенденції, панівні в літературній течії романтизму/неоромантизму.

Перспективу дослідження вбачаємо в продовженні вивчення лінгвостилістичних особливостей творчого доробку письменника.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Майборода Н.Г. Опис природи у художніх творах Д.І. Яворницького як компонент етнолінгвістичної картини світу. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Мовознавство»*. 2008. Т. 16. № 14. С. 166–172.
2. Гостева Т.Ф. Лингвостилистические особенности и текстообразующий потенциал пейзажных описаний в американской прозе XIX – XXI вв. : автореф. дисс. … канд. филол. наук : 10.02.04. Барнаул, 2007. 22 с. URL: https://www.dissercat.com/content/lingvostilisticheskie-osobennosti-i-tekstoobrazuyushchii-potentsial-peizazhnykh-opisanii-v-a/read (дата звернення: 03.02.2021).
3. Mayne Reid T. The Headless Horseman. URL: https://www.gutenberg.org/cache/epub/35587/pg35587-images.html (Last accessed: 04.09.2021).
4. Кухаренко В.А. Практикум з стилістики англійської мови : підручник для студ. факультету інозем. мов вищ. навч. закладів освіти. Вінниця : Нова книга, 2003. 160 с.
5. Арнольд И.В. Стилистика. Современный английский язык : учебник для вузов. 13-е изд., стер. Москва : Флинта, 2016. 384 с.
6. Galperin I.R. English Stylistics. Красанд, 2014. 336 p.

UDC 378.091.33:811.111
DOI https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2021.20.2.7

INTERACTIVE ENGLISH LANGUAGE TEACHING

ІНТЕРАКТИВНЕ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Makukhina S.V.,
orcid.org/0000-0001-6269-8406
Senior Lecturer at the Department of Hotel and Restaurant and Tourist Business and Foreign Languages
Kherson State Agrarian and Economic University

It is known that trends in the expansion of international cooperation, and respectively, intercultural communication, have led to the emergence of new requirements for future specialists: be active participants in a foreign language professional communication, perfectly master the rules of speech behavior during communicative process. Thus, scientists and teachers of higher education are faced with the problem ensuring the highest level of formation of language competence. The article is devoted to a number of important tasks that are solved when using interactive teaching methods in the classroom in English. It is shown that the purposeful and systematic use of interactive methods in educational process makes it possible to create a productive educational environment for effective learning of foreign languages, forms communicative competence, providing comfortable conditions for the cognitive activity of students, their self-realization and self-improvement. The article analyses methods of language teaching as a generalized set of accomplishing linguistic objectives. Methods tend to be concerned with teacher and student roles and behaviors and with features as linguistic and subject matter objectives, sequencing, and materials. The considerable attention is paid to group work as central to maintaining linguistic interaction in the classroom. The article discusses the advantages, some problems to overcome in successful group work, different kinds of tasks and some rules for successful group work. The use of the method of working in small groups made it possible to increase the effectiveness of teaching, develop the creative activity of students and show an individual approach to teaching. Using an interactive approach in the process training is the need to improve the system education, increasing student motivation to learn English language, the introduction of new effective techniques in teaching.

Key words: method, group work, interaction, communication, teaching.

Відомо, що тенденції розширення міжнародного співробітництва й міжкультурної комунікації призвели до появи нових вимог до майбутніх спеціалістів: бути активними учасниками іншомовного професійного спілкування, досконало володіти правилами мовленнєвої поведінки під час комунікативного процесу. Таким чином, перед науковцями та викладачами закладів вищої освіти постає проблема забезпечення найвищого рівня сформованості мовної компетенції. Стаття присвячена низці важливих завдань, які вирішуються при використанні інтерактивних методів навчання на заняттях англійської мови. У статті наголошується на тому, що цілеспрямоване й систематичне використання інтерактивних методів у навчально-виховному процесі дає змогу створити продуктивне освітнє середовище для ефективного вивчення іноземних мов, формує комунікативну компетентність, забезпечуючи комфортні умови для пізнавальної діяльності здобувачів, їх самореалізації та самовдосконалення. Аналізується методика навчання мови як узагальнена сукупність досягнення лінгвістичних завдань. Методи, як правило, стосуються ролей і поведінки вчителя і студента, а також таких особливостей, як мовні та предметні цілі. Значна увага приділяється груповій роботі як центральній у підтримці мовної взаємодії на занятті. Розглядаються переваги, проблеми, які необхідно подолати в груповій роботі, різні види завдань і деякі правила успішної групової роботи. Використання методу роботи в малих групах дає змогу підвищити ефективність навчання, розвинути творчу